

שמיטה

מבוא והקדמה

מקורות מקראיים:

1. שמות כג י – יא

וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת־אֲרָצְךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ: וְהַשְּׁבִיעִית תִּשְׁמְטֶנָּה וְנִטְשָׁתָה וְאָכְלוּ אֲבִינֵי עֲמֻדָּה וַיִּתְּרֶם תֹּאכַל חֵיטַת הַשָּׂדֶה בְּרִתְעֲשָׂה לְכַרְמְךָ לְזִיתְךָ:

2. ויקרא כה א – ז; יט – כב

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: דִּבְרַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תֵבֵאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וְשִׁבְתֶּהּ הָאָרֶץ שִׁבְתַּת לָהּ: שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרַמְךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ: וּבַשְּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שִׁבְתַּת שִׁבְתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שִׁבְתַּת לָהּ 'שָׂדֶךָ לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר: אֶת סְפִיחַ קִצִּירְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֵנְבֵי נֹזֶרְךָ לֹא תִבְצַר שְׁנַת שִׁבְתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ: וְהִיְתָה שִׁבְתַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָהּ לָךְ וּלְעִבְדְּךָ וּלְאִמְתְּךָ וּלְשִׁכְיֶיךָ וּלְתוֹשְׁבֵיךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ: וְלִבְהֶמְתֶּךָ וְלַחֲזִיהָ אֲשֶׁר בְּאֲרָצְךָ תִּהְיֶה כָל־תְּבוּאָתָהּ לְאָכְלָהּ: ... וְנִתְּנָה הָאָרֶץ פְּרִיָּהּ וְאָכַלְתֶּם לְשִׁבְעָה וַיִּשְׁבַּתְּכֶם לְבִטָּח עֲלֶיךָ: וְכִי תֵאמְרוּ מַה־נֹּאכַל בַּשְּׁנָה הַשְּׁבִיעִית הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נִקְטַף אֶת־תְּבוּאָתֵנוּ: וְצִוִּיתִי אֶת־בְּרַכְתִּי לָכֶם בַּשְּׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעָשִׂיתָ אֶת־תְּבוּאָהּ לְשִׁלְשׁ הַשָּׁנִים: וַיִּזְרַעְתֶּם אֶת הַשְּׁנָה הַשְּׁמִינִית וְאָכַלְתֶּם מִרְתְּבוּאָהּ וְשָׂן עַד | הַשְּׁנָה הַתְּשִׁיעִית עַד־בּוֹא תְּבוּאָתָהּ תֹּאכְלוּ וְשָׂן:

מדרשי הלכה:

3. מכילתא דרבי ישמעאל על שמות כג פסוק יא

והשביעית וגו' [שלא תאמר] מפני מה אמרה תורה? לא שיאכלו אותה עניים? הרי אני מכניסה ומחלקה לעניים.

תלמוד לומר "והשביעית... ונטשת" מגיד שפורץ בה פרצות.

אלא שגדרו חכמים מפני תקון העולם.

4. ספרא על ויקרא כה, ד

אין לי אלא לזרע ולזמור.

לחריש ולעידור, לניכוש ולכסוח ולבקוע מנין?

תלמוד לומר 'שדך לא' ו'כרמך לא'-- כל מלאכה שבשדך ושבכרמך.

שתי הפרשיות מבטלות פערים מעמדיים בחברה
יש עשירים ויש עניים, לשנה אחת מסירים מחיצות אלו
על מנת להיטיב עם העניים
על מנת להבהיר שבעצם הם שווים
הצגה לשנה אחת
הצגה לשש שנים

בעצם יש לנו אותו מתח אותם שני קולות לגבי שבת
בדיון אודות מטרות השבת

שמות כג, יב
שמות כ י
שְׁשֵׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂיךָ וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי
וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה כָּל־מְלָאכָה
תִּשְׁבֹּת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ וַיִּנְפֹּשׂ בְּרֵאמֶתֶךָ
אֲתָה | וּבְנֹחַ וְיִבְרָחַ עֲבָדֶיךָ וְאֶמְתָּךְ וּבְהִמְתָּךְ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר
בְּשַׁעֲרֶיךָ
וְהָגֵר:

5. מכילתא דרשב"י על שמות כג, יא
"ואכלו אביוני עמיד". אין לי אלא עני, עשיר מניין? תלמוד לאמר (ויקרא כה, ו) "והיתה שבת הארץ
לכם לאכלה". אם כן למה נאמר "אביוני עמיד"? **רובה לעניים** :

6. מכילתא על שמות כג
"ואכלו אביוני עמד" (שמות כג, יא) כתוב אחד אומר "ואכלו אביוני עמד", וכתוב אחד אומר "לך
ולעבדך ולאמתך" (ויקרא כה, ו), כיצד יתקיימו שני מקראות הללו?
כשהפירות מרובין הכל אוכלים, נשהפירות מעוטין לך ולעבדך ולאמתך.
רבי יהודה בן בתירא אומר, עד שלא הגיע שעת הבעור היו הכל (מבערין) אותה, עניים ועשירים.
הגיעה שעת הבעור (מבערין) אותה עניים ולא עשירים.

7. רמב"ם ספר המצוות

א. מצוות עשה, קל"ד

היא שצונו להפקיר כל מה שתצמח הארץ בשנת השמיטה והתיר צמחת קרקעותינו כלם לכל אדם, והוא אמרו יתברך "והשביעית תשמטנה ונטשתה" (שמות כג, יא).
... הנה התבאר מכל מה שקדם שהשמטת גדולי שביעית מצות עשה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו במסכת שביעית, וגם כן אינה נוהגת ואינה חובה מן התורה אלא לפירות ארץ ישראל בלבד.

ב. מצוות עשה, קל"ה

היא שצונו לשבות מעבודת הארץ בשנה שביעית, והוא אמרו יתעלה בחריש ובקציר תשבות ... האי שבתון עשה ואמר גם כן ושבתה הארץ. וכבר התבארו משפטי מצוה זו גם כן בשביעית. ואין חובתה מן התורה אלא בארץ ישראל.

ג. מצוות עשה, ק"מ

היא שצונו למנות השנים והשמטים שבע שבע עד שנת היובל, אחר שנכבשה הארץ והתגברנו בה. ומצוה זו כלומר ספירת שני השמיטה היא נמסרת לבית דין הגדול כלומר סנהדרי גדולה, כי הם שימנו שנה שנה מהחמשים שנה כמו שימנה כל איש ואיש ממנו ימי העומר.

ד. מצוות לא תעשה, ר"כ

הזהירנו מעבודת הארץ בשני שביעית. והוא אמרו יתעלה "שדך לא תזרע" (ויקרא כה, ד),

ה. מצוות לא תעשה, רכ"א

שהזהירנו מעבודת אילן בשני שביעית. והוא אמרו יתעלה "וכרמך לא תזמור" (ויקרא כה, ד),

ו. מצוות לא תעשה, רכ"ב

הזהיר מלקצור מה שהצמיחה הארץ מעצמה בשנה שביעית כמו שנקצור בכל שנה. ובאור זה שאנחנו הוזהרנו מעבודת הארץ ומעבודת האילנות בשנת השמיטה כמו שקדם זכרו, ומה שתצמיח הארץ ממה שזרע בה בשנה ששית והוא יקרא ספיח מותר לאכלו מן התורה בשנה שביעית אבל אינו מותר לקצרו אלא בשנוי. וענינו ידוע, והוא אמרו "את ספיח קצירך" וגוי' (ויקרא כה, ה) אינו רוצה שלא יקצור אותו כלל כי הוא כבר אמר "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה" (ויקרא כה, ו), ואולם רוצה בו שלא תקצור אותו כמו שתקצור אותו בכל שנה אלא כמו שנקצור אותו דבר שהוא הפקר...
הזהיר מלקט מה שיצמחו האילנות מן הפירות בשנה ז' כמו שנאסוף פירותיהם בכל שנה, אבל נעשה אותו בשנוי להורות כי הוא הפקר. והוא אמרו ואת ענבי נזיריך לא תבצור, ובא הפירוש לא תבצור כדרך הבוצרים.

ז. השגות הרמבן על ספר המצוות של הרמבם: שכחת העשין ג'

שאמרה תורה בפירות שביעית "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה", ודרשו לאכלה ולא לסחורה, וזה דבר תורה הוא ...

שמיטה

רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א

1. מצוות לא תעשה, ר"כ: הזהירונו מעבודת הארץ בשני שביעית. והוא אמרו יתעלה "שדך לא תזרע" (ויקרא כה, ד)
2. מצוות לא תעשה, רכ"א: שהזהירונו מעבודת אילן בשני שביעית. והוא אמרו יתעלה "וכרמך לא תזמור" (שם)
3. רמב"ם – הלכות שמיטה ויובל פרק א
א - מצוות עשה לשבת מעבודת הארץ ועבודת האילן בשנה שביעית שנקאמר "ושבתה הארץ שבת לה" (ויקרא כה ב) ונקאמר "בחריש ובקציר תשבת" (שמות לד כא). וכך העושה מלאכה מעבודת הארץ או האילנות בשנה זו בטל מצוות עשה ועבר על לא תעשה שנקאמר "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור" (ויקרא כה ד)
ב - אינו לוקה מן התורה אלא על הזריעה או על הזמירה ועל הקצירה או על הבצירה. ואחד הפרס ואחד שאר האילנות :
ג - וזמירה בכלל זריעה ובצירה בכלל קצירה. ולמה פרטן הפתוב לומר לך על שתי תולדות אלו בלבד הוא חייב ועל שאר התולדות שבמעבודת הארץ עם שאר האבות שלא נתפרשו בענין זה אינו לוקה עליהן. אבל מפיו אותו מפת מרדות :
ד - כיצד. החופר או החורש לצרף הקרקע או המסקל או המנובל וכיוצא בהן משאר עבודת הארץ. וכן המבריך או המרכיב או הנוטע וכיוצא בהן מעבודת האילנות. מפיו אותו מפת מרדות מדבריהן :
ה - אין נוטעין בשביעית אפלו אילן סרק...
ז - סוקרין את האילן בסקרא. וטוענין אותו באבנים ועודרין תחת הגפנים. והמקשקש בזיתים אם להברות את האילן אסור ואם לסתם את הפצימים מתר :
ח - משקין בית השלחין בשביעית והיא שדה הזריעה שצמאה ביותר. וכן שדה האילנות אם היו מרחקין זה מזה יתר מעשר לבית סאה מושכין את הפנים מאילן לאילן. אבל לא ישקו את כל השדה. ואם היו מקרבין זה לזה עשר לבית סאה משקין כל השדה בשבילן. וכן עפר הלבו מרביצין אותו במים בשביעית בשביל האילנות שלא יפסדו :
ט - ועושין עוגיות לגפנים. ועושין את אמת המים כתחלה וממלאין את הנקעים מים :
י - ומפני מה התירו כל אלה. שאם לא ישקה תעשה הארץ מלחה וימות כל עץ שבה. והואיל ואסור הדברים האלו וכיוצא בהם מדבריהם לא גזרו על אלו שאין אסור מן התורה אלא אותן שני אבות ושתי תולדות שלהם כמו שבארנו :

מקור להרחבת האיסור המקראי

4. ספרא בהר א א – ד

”ושבתה הארץ”-- יכול מלחפור בורות שיחין ומערות ומלתקן את המקואות? תלמוד לומר 'שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור' – אין לי אלא לזרע ולזמור, לחריש לעידור לניכוש ולכיסוח ולביקוע מניין? תלמוד לומר: 'שדך לא וכרמך לא' - כל מלאכה שבשדך ושבכרמך. ומנין שאין מזבלים ואין מפרקים ואין מעשנים בעלים ואין מאבקים? תלמוד לומר: 'שדך לא'. ומנין שאין מקרסמים ואין מזרדים ואין מפסלים באילנות? תלמוד לומר: 'שדך לא וכרמך לא'

מקור לצמצום האיסור המקראי

5. משנה מועד קטן א, א

מִשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלַחִין בְּמוֹעֵד וּבְשַׁבְּעֵית

6. בבלי מועד קטן ג עמ א

דתניא) שמות לד, כא (בחריש ובקציר תשבות ר"ע אומר אינו צריך לומר חריש וקציר של שביעית שהרי כבר נאמר) ויקרא כה, ד (שדך לא תזרע וגו' אלא חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית וקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית .

ר' ישמעאל אומר מה חריש רשות אף קציר רשות יצא קציר העומר שהוא מצוה

7. שמות ל"ד: כ"א

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת בְּחָרִישׁ וּבְקָצִיר תִּשְׁבֹּת:

רמב"ם

הלכות שמיטה ויובל סיום פרק א
טיב העבודה, רצון העובד, פרשנות הצופה
הרקע ההלכתי-היסטורי
בין מקום הפסד למלאכות 'אוקמי'

טיב העבודה, רצון העובד, פרשנות הצופה

רמב"ם, הלכות שמיטה ויובל, פרק א

יא - מְשַׁרְבוּ הָאֲנָסִין וְהִטִּילוּ מַלְכֵי עֶכוּם עַל יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מַחְנוֹת לְחִילוּתֵיהֶן הַתִּירוּ לְזָרַע בְּשָׁבִיעִית דְּבָרִים שְׁצָרִיכִין לָהֶם עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ בְּלֶבֶד. וְכֹן מִי שֶׁכָּפְאוּ אָנָּס לַעֲשׂוֹת בְּשָׁבִיעִית בְּחֻנָּם כְּמוֹ עֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן הָרִי זֶה עוֹשֶׂה :

יב - הַנוֹטֵעַ בְּשָׁבִיעִית בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד עֶקֶר. מִפְּנֵי שֶׁיִּשְׂרָאֵל חֲשׂוּדִין עַל הַשְּׁבִיעִית. אִם תֹּאמַר בְּשׁוֹגֵג יִקְיָם יֹאמַר הַמֵּזִיד שׁוֹגֵג הֵייתִי :

יג - הַחוֹרֵשׁ אֶת שְׂדֵהוּ אוֹ נֶרֶה אוֹ זֶבֶלָה בְּשָׁבִיעִית כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה זֶפֶה לְזָרִיעָה בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְלֹא יִזְרַעְנָה בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. וְאִין חוֹכְרִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ כְּדִי לְזָרַעָה אֶלָּא תֵּהִי בּוֹרָה לְפָנָיו. וְאִם מֵת יִזְרַעְנָה בְּנֹו :

יד - הַמַּעֲבִיר קוֹצִים מֵאַרְצוֹ בְּשָׁבִיעִית כְּדִי לְתַקְנָהּ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. אוֹ שֶׁסָּקַל מִמֶּנָּה אֲבָנִים אֶף עַל פִּי שְׂאֵינֹו רָשָׁאי לֹא קִנְסוּ אוֹתוֹ וּמִתֵּר לוֹ לְזָרַעָה בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית :

טו - בְּרֵאשׁוֹנָה הִיוּ אוֹמְרִים מְלַקֵּט אֲדָם עֲצִים וְאֲבָנִים וְעֹשִׂים מִתּוֹךְ שְׂדֵהוּ. וְהוּא שֶׁיִּטַּל הַגֶּס הַגֶּס כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְפַּנּוּ לְנִקּוֹת הָאֶרֶץ. אֲבָל מִשְׂדֵּה חֲבֵרוֹ נוֹטֵל בֵּין דֶּק בֵּין גֶּס. מְשַׁרְבוּ עוֹבְרֵי עֲבָרָה שֶׁמִּתְפַּנְּיִן לְנִקּוֹת וְאוֹמְרִין הַגֶּס אֲנִי נוֹטֵלִין. אֶסְרוּ לְטַל אֲדָם מִשְׂדֵּהוּ אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵרוֹ וְהוּא שֶׁלֹּא יִלְקֵט בְּטוֹבָה. שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ רָאָה כְּמָה טוֹב עֲשִׂיתִי לָךְ שֶׁהָרִי נִקִּיתִי שְׂדֶךְ :

<p>הגהות הראב"ד "ובמקומות שלא החזיקו בהם עולי בבל ולא היתה שביעית נוהגו בהם אלא במדבריהם בהם היר לעבוד מפני האונס" מורה אחד היה חשוד על פירו שביעית, הביאוהו לפני רבי. אמר להם: ומה יעשה אותו עלוב, בגי חייו עשה זאת!</p>	<p>בבלי סנהדרין כו עא 'האנסיני' ומאי נינהו? ארנונא כדמכריז רבי ינאי פוקו וזרע בשביעית משום ארנונא ירושלמי תענית (פג הא ; סו סעב) תני כשם שמתריעים עליהן בשא ימי שבוע כך מתריעין עליה בשביעית, מפני פרנסת אחרים מהו 'מפני פרנסת אחרים' חבריאי אמרי מפני פרנסת עכו"ם ר"ז אמר מפני פרנסת חשודים ... חד ספר הוה חשוד על פירות שמיטתה אייתוניה גבי ר' אמר לון ומה יעביד עלובא ובגי חייו הוא עבד.</p>	<p>יא - מְשַׁרְבוּ הָאֲנָסִין וְהִטִּילוּ מַלְכֵי עֶכוּם עַל יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מַחְנוֹת לְחִילוּתֵיהֶן הַתִּירוּ לְזָרַע בְּשָׁבִיעִית דְּבָרִים שְׁצָרִיכִין לָהֶם עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ בְּלֶבֶד. וְכֹן מִי שֶׁכָּפְאוּ אָנָּס לַעֲשׂוֹת בְּשָׁבִיעִית בְּחֻנָּם כְּמוֹ עֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן הָרִי זֶה עוֹשֶׂה :</p> <p>יב - הַנוֹטֵעַ בְּשָׁבִיעִית בֵּין בְּשׁוֹגֵג</p>
<p>משנה תרומות ב' ג'</p>		<p>יב - הַנוֹטֵעַ בְּשָׁבִיעִית בֵּין בְּשׁוֹגֵג</p>

	<p>המעשר והמבשל בשבת, שוגג, לאכל, מזיד, לא לאכל. הנוטע בשבת, שוגג, יקיים, מזיד, יעקור. ובשביעית, בין שוגג בין מזיד, יעקור:</p> <p>תוספתא שבת פג הו: הנוטע בשבת בשוגג יקיים במזיד יעקור ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקור מפני מה אמרו הנוטע בשבת בשוגג יקיים במזיד יעקור ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקור [מפני] שמונין לשביעית ואין מונין לשבתות ד"א נחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבתות</p>	<p>בין במזיד יעקור. מפני שישראל חשודין על השביעית. אם תאמר בשוגג יקיים יאמר המזיד שוגג הייתי:</p>
<p>פירוש המשנה לרמב"ם נתקוצה. פעל נגזר מקוצים ענין להסיר הקוצים ממנה: נטייה. ר"ל חרשו אותה היטב והפכו אותה היטב: נדיירה. נעבדה בזבלים והוא נגזר מן דיר ודיר שם מקום יקבצו שם הצאן והבקר וילינו שם בשובם מן המרעה</p>	<p>משנה פרק ד משנה ג חוכרין נירין מן הגוים בשביעית אכל לא מישראק ומחזיקין ידי גוים בשביעית, אכל לא ידי ישראק ושואלין בשלומן, מפני דרך שלום.</p> <p>משנה שביעית פרק ב שדה שנתקוצה תזרע במוצא שביעית שנטייבה או שנדיירה לא תזרע במוצאי שביעית</p>	<p>יג - החורש את שדהו או נרה או זבלה בשביעית כדי שתהיה יפה לזריעה במוצאי שביעית קונסין אותו ולא יזרענה במוצאי שביעית. ואין חוכרין אותה ממנו כדי לזרעה אלא תהי בורה לפניו. ואם מת יזרענה בנו:</p>
		<p>יד - המעביר קוצים מארץ בשביעית כדי לתקנה למוצאי שביעית. או ששקל ממנה אבנים אף על פי שאינו רשאי לא קנס אותו ומתיר לו לזרעה במוצאי שביעית:</p>
<p>פירוש הרמבם למשנה וענין שלא בטובה בלא הסכמה בין שניהם כגון שיאמר לחבירו תלקט אתה משדי ואני אלקט משדך או אעשה לך ענין פלוני או אגמלך עליו וכל ההולך על ענין זה וזה פירוש בטובה ויש לך לשמרו בלבבך ואל אצטרך לשנות פירושו:</p> <p>וא"צ לומר שיקצץ להם מזונות. כגון שיאמר לו לקוט משדי ואתן לך מזונך:</p>	<p>משנה שביעית פרק ד משנה א בראשונה היו אומרים, מלקט אדם עצים ואבנים ועשבים מתוך שלו, כדרך שהוא מלקט מתוך של חבירו, את הגס הגס. משרבו עוברי עברה, התקינו שיהא זה מלקט מתוך של זה, וזה מלקט מתוך של זה, שלא בטובה, ואין צריך לומר שיקצץ להם מזונות:</p>	<p>טז - בראשונה היו אומרים מלקט אדם עצים ואבנים ועשבים מתוך שדהו. והוא שיטל הגס הגס כדי שלא יתפגן לנקות הארץ. אבל משדה חבירו נוטל בין דק בין גס. משרבו עוברי עברה שמתפנין לנקות ואומרים הגס הגס אנו נוטלין. אסרו לטל אדם משדהו אלא מתוך שדה חבירו והוא שלא ילקט בטובה. שלא יאמר לו ראה כמה טוב עשיתי לך שהרי נקייתי שדך:</p>

בבלי מועד קטן ב עא – ג עא

מתני' **משקין** בית השלחין במועד ובשביעית

אמר **אביי** בשביעית בזמן הזה ורבי היא (רש"י בזמן הזה - דרבנן), דתניא: רבי אומר 'וזה דבר השמטה שמוט' (דברים) בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים ובזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים (רשי - בזמן שאי אתה משמט קרקע כו' - מכלל דאיכא זמן דלא משמט קרקע ואיזה זה בזמן הזה:)

רבא אמר אפילו תימא רבנן (רשי - אפילו תימא רבנן - דפליגי עליה דרבי ואמרי דשביעית בזמן הזה דאורייתא): אבות אסר רחמנא - תולדות לא אסר רחמנא וקרא אסמכתא בעלמא ...

יכול לא יקשקש תחת הזיתים ... ולא ימלא נקעים מים ... ת"ל שדך לא תזרע זריעה בכלל היתה ולמה יצתה להקיש אליה לומר לך מה זריעה מיוחדת עבודה שבשדה ושבכרם אף כל שהיא עבודה שבשדה ושבכרם